

To Cite This Article: Özdemir, M.A., & Kaymak, H. (2024). Coğrafya son sınıf öğrencilerinin coğrafya mesleğine bakış açıları. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 51, 26-47. <http://dx.doi.org/10.32003/igge.1328037>

COĞRAFYA SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA MESLEĞİNE BAKIŞ AÇILARI

Perspectives of Senior Geography Students on Geography as a Profession

Mehmet Ali ÖZDEMİR^{ID}, Hülya KAYMAK^{ID}

Öz

Bu araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü son sınıf öğrencilerinin coğrafyacı mesleğine bakışlarını, mezuniyet sonrasına ilişkin mesleki beklentilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, nitel yöntemlerden “örnek olay/vaka çalışması” uygulanmıştır. Verileri çözümlemede “içerik analizi yöntemi” kullanılmış ve veriler kategorilere ayrılmıştır. Tüm veriler istatistik programında sayısallaştırılarak sonuçlar yorumlanmıştır. Veri analizlerine göre, öğrencilerin meslek tercihinde öğretmenlik mesleği %39 ile ilk sırada bulunmakta, onu %23 ile polis, gardiyan, özel güvenlik gibi meslekler izlemektedir. Öğrencilerin %88’i bir an önce meslek sahibi olmak, mesleğinde yükselmek, mesleki hedeflere ulaşabilmek gibi beklentilere sahiptir. %60’ı iş bulamamak, pedagojik formasyon eğitimi sertifikası alamamak, kadroya yerleşememek kaygılarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir bölümünün eğitim sektöründe çalışmak istedikleri tespit edilmiş ve hedeflerindeki mesleği yapacak ortam bulamamak, kısaca işsizlik kaygısı taşıdıkları ortaya çıkmıştır. Bu sorunlara çözüm olarak coğrafya programlarında kontenjanlar azaltılmalı, coğrafya öğretmenliği ve Coğrafi Bilgi Sistemlerine yönelik iş fırsatları artırılmalı, çeşitli devlet kurumlarında coğrafyacı kadrolarına daha fazla yer verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Coğrafya Son Sınıf Öğrencileri, Mesleki Beklenti, Meslek Tercihi

Abstract

This research is aimed at determining the views of the senior students of Afyon Kocatepe University, Faculty of Science and Literature, Department of Geography, on the profession of geography and their occupational expectations after graduation. In the study, the qualitative method of “case study” has been applied. The “content analysis method” was used in data analysis, and the data were categorized. All data were digitized in the statistical program, and the results were interpreted. According to the data analysis, the teaching profession is in the first place with 39% in the students’ career preference, followed by the occupations related to security such as police, warden, and private with 23%. 88% of the students have expectations such as having an occupation as soon as possible, being promoted, and reaching their professional goals. 60% of the students who participated in the survey stated their concerns about not being able to find a job, not being able to get a pedagogical formation certificate, not being able to be appointed to duty. It has been determined that a large part of the students want to work in the education sector, and it has been revealed that they cannot find an environment to do their dream job; in short, they have unemployment concerns. As a solution to these problems, the number of vacancies in geography programs should be reduced. Job opportunities should be increased for geography teaching and Geographic Information Systems.

Keywords: Geography, Senior Geography Student, Occupational Expectations, Choice of Profession

* Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üye., Afyon Kocatepe Üniversitesi, ✉ hkaymak@aku.edu.tr

GİRİŞ

Yükseköğretim Kurumu olan üniversiteler, bireylerin mesleki kariyerlerini, geleceklelerini belirleyen evrensel eğitim kurumlarıdır. Öğrenciler, gerek hedeflediği üniversiteye girebilmek gerekse okuduğu bölümden mezun olabilmek ve alanlarında kendilerini en iyi şekilde yetiştirip mesleki tercihlerini gerçekleştirebilmek için önemli ölçüde çaba sarf etmektedirler (Kılınç & Ateş, 2014). Ancak, son sınıfa geldiklerinde mezuniyet sonrasında yönelik işsizlik problemi ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum, öğrencilerin gelecek beklentilerini olumsuz yönde etkilemekte, umutsuzluğa kapılmalarına yol açmaktadır. Gelecek kaygısını şiddetle hisseden öğrenciler, mezuniyet sevincini yaşayamayan ve kendi mesleklerinin dışında alternatif mesleklere yönelen bireylere dönüşmektedir (Aydın vd., 2020). Coğrafya bölümlerinde okuyan öğrencilerde de bu işsizlik problemi, dolayısıyla da meslek dışına yönelik belirgin olarak gözlenmektedir.

Mekân bilimi olan coğrafya, insanın yeryüzündeki faaliyetlerini ve mekân farklılıklarını araştıran, bu farklılığın ve dağılışın neden ve sonuçlarını ortaya koyan, coğrafi sorunların çözümüne yönelik projeler geliştiren uygulamalı bir doğa, aynı zamanda sosyal bir bilimdir. Coğrafya lisans programlarından mezun olan kişilere coğrafyacı denir. Mesleki Yeterlilik Kurumu'na (MYK) göre coğrafyacı, doğal ve beşerî verileri elde ederek alanıyla ilgili araştırma ve planlamalar için veri tabanı oluşturan; coğrafi bilgi teknolojileri (coğrafi bilgi sistemleri, uzaktan algılama, sayısal haritalama, arazi kullanımını uygunluk analizleri vb.) ve nicel-nitel analiz yöntemlerini kullanarak alansal ve zamansal analizlerini, geniş açılı/çok disiplinli ve disiplinler arası sentezini ve modellemesini yapan; kendine özgü çok disiplinli alansal çözümler, değerlendirme ve birleşim olanağı ve yeteneğiyle hazırladığı bilimsel çalışmalarla ülkenin planlama çalışmalarında karar vericilerine katkıda bulunan; insan ile yaşadığı fiziksel ve sosyal çevre arasındaki ilişkileri, etkileşimleri ve değişimleri inceleyen; coğrafi özelliklerden ve farklılıklardan kaynaklanan yerel, bölgesel, küresel sorunları belirleyen, inceleyen ve bütüncül çözümler geliştiren nitelikli kişidir (URL-1). Coğrafyacılar, ilk ve orta öğretimde çok gerekli olan coğrafya bilgilerini vermek üzere öğretmen olarak (1); modern bilimsel coğrafyadan beklendiği şekilde, farklı alanlardaki bilgilerin birlikte değerlendirilmesiyle mekân planlamalarına bilgi ve bilimsel yorumlarıyla katkıda bulunarak (2) topluma hizmet ederler (Kayan, 2000). Coğrafyacı sıfatına erişebilmek için Fen-Edebiyat Fakülteleri, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Edebiyat Fakülteleri, Temel Bilimler Fakülteleri, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültelerinin coğrafya bölümü mezunu olmak gerekir.

Günümüzde coğrafyacılar coğrafya öğretmenliği dışında, bütün bakanlıkların araştırma, planlama ve koordinasyonla ilgili birimlerinde, özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı'nda, TÜBİTAK'ta, Türkiye İstatistik Kurumu'nda, Maden Tetkik ve Arama, Orman Genel Müdürlüğü, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele, Doğa Koruma ve Milli Parklar, Su Yönetimi, Meteoroloji, İller Bankası, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Karayolları, Devlet Su İşleri, Elektrik İşleri ve TRT Genel Müdürlüklerinde; bu genel müdürlüklerin bölge ve taşra kuruluşlarında, valiliklerin bünyesinde oluşturulmuş bulunan İl Araştırma Planlama ve Koordinasyon Müdürlüklerinde, Belediyelerde ve özel sektörde görev alabilirler (Türkeş, 2019a). Uzun bir süre coğrafyacı mesleği tanımının olmaması, bu alanda lisans derecesine sahip coğrafyacıların kamu sektöründe istihdam sorunlarına yol açmıştır (İçen vd., 2018). 04.08.2021 tarihinde onaylanan coğrafyacı meslek tanımına rağmen istihdam sorunları güncelliğini korumaktadır. Birçok kurum, kuruluş ve bakanlıkta, coğrafyacıların yapabileceği, mesleki yetkinlik ve sorumluluk alanına giren işlerde, başka meslek gruplarının çalıştığı, istihdam edildiği görülmektedir (Türkeş, 2019a). Bu nedenlerle, coğrafya bölümlerinden mezun olan öğrencilerin çoğunluğu pedagojik formasyon eğitimi alarak öğretmenlik mesleğine yönelmektedir. Son zamanlarda, Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS) coğrafya bölümlerinde ayrı ders olarak ele alınması ile birlikte bu yeterlik coğrafya mezunlarına az da olsa yeni iş alanları açsa da coğrafya eğitimi alan öğrencilerin mezuniyet sonrasında çalışabilecekleri alanlar oldukça sınırlıdır (Kılınç & Ateş, 2014; Öztürk Demirbaş & Dikmenli, 2016). Tüm bunların yanı sıra, öğretmenlik kadrolarının da sınırlı olması sorunların boyutunu daha da artırmaktadır.

2023 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'na göre, Türkiye üniversitelerinde 63 coğrafya lisans programı bulunmaktadır. Bunlardan 48'si normal öğretim, 12'si ikinci öğretim, 1'i İngilizce normal öğretim, 1'i uzaktan eğitim, 1'i açık öğretim programı şeklindedir. Bu programların kontenjanları toplamı 5368 olup

bunların 3683'si örgün öğretim, 1576'ü açık öğretim, 109'ü uzaktan öğretim programına aittir. 2023 YKS Yükseköğretim Kurumlarına Ek Yerleştirme Kılavuzuna göre, ikinci öğretim programlarında 56, normal öğretim programlarında 279, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Coğrafya Lisans Programında 288, Ankara Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Coğrafya Uzaktan Öğretim Lisans Programında 35 kontenjan tercih edilmemiştir. Buna göre ilk yerleştirmede, sırasıyla açık öğretim, normal öğretim, ikinci öğretim, uzaktan öğretim kontenjanlarının tamamının dolmadığı görülmektedir. Halen yaklaşık her yıl 3500'ün üzerinde öğrenci coğrafya lisans programlarından mezun olmaktadır. Buna ek olarak, 7 coğrafya öğretmenliği anabilim dalının kontenjanı 2023 yılı verilerine göre 215'tir. (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), 2023a; 2023b;).

Coğrafya öğrencilerinin büyük bir kısmı Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifikası alarak Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'na girmekte, sınırlı olan coğrafya öğretmeni kadrolarına başvurmaktadır. Bu durum, coğrafya öğretmenliği atamalarında yığılmalara ve açıklanan kontenjanların yetersiz kalmasına, dolayısıyla da istihdam sorunlarına yol açmaktadır (İlhan vd., 2013). Coğrafya öğretmenliği alanında 2017'de 143, 2018'de 116, 2019'da 286, 2020'de 285, 2021'de 404, 2023'de 750 atama yapılmıştır. KPSS taban puanları 79 ve üzeri gerçekleşmiştir (URL-2, 2022) . Ortalama bir değerle başvuranların ataması %20 ile %35 arasında değişmektedir. Bu sayıya sözleşmeli çalışanlar dahil edilmemiştir. Mezunlar içerisinde atama sayısının düşük olması, öğrencilerin mesleklerine, geleceğe bakış açılarına olumsuz yansımakta, ilerleyen zamanla umutları azalmakta, mesleklerine yönelik beklentileri değişmekte, kaygıları artmaktadır.

Kişinin geçimini sürdürebilmesi için yaptığı veya yapmak istediği mesleğe/iş koluna yönelik duyduğu endişeler mesleki kaygıyı ifade etmektedir. İş bulamama ya da bulamayacak olma durumunda ortaya çıkan olumsuz duygular, kişilerin yaşadığı meslek kaygısının en önemli nedenlerinden birisidir (Aydın vd., 2020). Yaşamlarının en önemli dönemlerinin birinde olan son sınıf öğrencilerinin mezuniyetleri, iş hayatının ya da işsizlik hayatının başlangıcını oluşturmaktadır. İş seçimi, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS), atanma, iş bulamama korkusu kişide mesleki kaygıya yol açmaktadır (Tümerdem, 2007; Uygun vd., 2016). İstihdama yönelik kaygıların yanı sıra öğrencilerin mesleklerinin gereklerini yerine getirememesi endişesi de (Gerçek, 2018; Güngör & Gül, 2019) öğrencilerin kaygı düzeyini arttırmaktadır. Doğal olarak, tüm bunlar, coğrafya öğrencilerinin geleceğe yönelik beklentilerini, mesleki tercihlerini, mesleklerine bakış açılarını etkilemekte, kariyerlerine yönelik alacakları kararlarda belirleyici olmaktadır.

Coğrafya bölümü mezunlarının iş alanlarının sınırlı olması, öğretmenlik mesleğine yöneldiklerinde ise KPSS sınavları, atama kadrolarının sınırlı olması öğrencileri zorlamakta, geleceğe yönelik umutlarının azalmasına, kaygılarının artmasına neden olmakta ve alan dışı farklı mesleklere (polis, gardiyan, güvenlik görevlisi, bekçi, serbest meslek vb.) yöneltmektedir. Özellikle de son birkaç yıl içerisinde bu yöneliş önemli ölçüde artmıştır. Bu nedenle, öğrencilerin mezuniyet sonrasında ait beklentileri, hedefleri, mesleki tercihlerinin ortaya çıkarılması eğitim-öğretim ve istihdam konularındaki planlama ve uygulamalar için önem taşımaktadır.

Bu çalışma, Afyon Kocatepe Üniversitesi coğrafya bölümünde okuyan son sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik beklentilerini ve coğrafyacı mesleğine bakış açılarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda, ilk aşamada cinsiyet, öğretim türü gibi demografik bilgiler verildikten sonra öğrencilere yöneltilen kapalı uçlu sorularla coğrafya bölümünü seçme nedeni, bölüm tercih sırası, bölüm tavsiyesi, bölümün zorluk derecesi ve bölüm memnuniyeti gibi coğrafya bölümünde okumaya yönelik öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. İkinci aşamada ise, öğrencilerin mezuniyet ve sonrasında ilişkin düşünceleri kapalı ve açık uçlu sorularla değerlendirilmiştir. Coğrafya son sınıf öğrencilerinin lisans diplomalarının mesleki tercihlerini karşılama durumu, mezuniyet sonrasında mesleklerine yönelik tercih edecekleri sektörler, mesleki tercihleri ve lisansüstü eğitime yönelik düşüncelerine kapalı uçlu sorularla yanıt aranmıştır. Öğrencilerin mezuniyet sonrasında yaşamak istedikleri yer, sosyal çevre, ekonomik durum, mesleki ve akademik kariyere yönelik beklentileri ve kaygılarını ifade eden düşüncelerine ise aşağıdaki açık uçlu sorularla cevap aranmıştır:

1. Coğrafya öğrencilerinin okulu bitirdikten sonra çalışma hayatları boyunca yaşamlarını sürdürecekleri yer ile ilgili düşünceleri nedir?

2. Coğrafya öğrencilerinin okulu bitirdikten sonra içerisinde bulunmak istedikleri sosyal çevreye ait düşünceleri nelerdir?
3. Coğrafya öğrencilerinin okulu bitirdikten sonra hedeflediği ekonomik durum nedir?
4. Coğrafya öğrencilerinin okulu bitirdikten sonra;
  - a. Mesleğe yönelik beklentileri nelerdir?
  - b. Akademik kariyere yönelik beklentileri nelerdir?
5. Coğrafya öğrencilerinin okulu bitirdikten sonra;
  - a. Mesleğe yönelik kaygıları nelerdir?
  - b. Akademik kariyere yönelik kaygıları nelerdir?

Coğrafya bölümünde okuyan ve mezun olan öğrencilerin eğitim-öğretim, mesleki kazanım, çalışma alanlarına ilişkin araştırmaların sayısı sınırlıdır (İlhan vd., 2013; Kaya vd., 2014; Kılınç & Ateş, 2014; Şahin, 2017; İcen vd., 2018; Karademir, 2018). Son sınıf öğrencilerinin bu alan ile ilgili daha sağlıklı değerlendirme yapacakları varsayılarak sadece onlara yönelik anket uygulanmıştır. Böylece, coğrafya alanında öğrencilerin beklentileri, kaygıları, hedefleri ile ilgili elde edilen veriler, tespitler ve değişimler izleyen yıllardaki araştırmalarla karşılaştırılabilecektir. Öğrencilerin karşılaştıkları sorunların ortaya konulması, eğitim-öğretim çalışmalarının yürütülmesi ve planlaması açısından da ayrıca önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden “örnek olay/vaka çalışması” deseni ile yürütülmüştür. Örnek olay çalışmaları araştırmacının gerçek yaşam, sınırları belirlenmiş güncel bir durum ya da belirli bir zaman aralığındaki durumlar hakkında gözlem, mülakat, görsel-işitsel materyaller veya dokümanlar aracılığıyla derinlemesine bilgi topladığı, ardından bir durumun betimlemesini yaptığı araştırma yaklaşımıdır (Yeşilbaş Özenç, 2022). Durum çalışması olarak da ifade edilen örnek olay çalışmaları bir program, bir kişi, bir işlem, bir süreç, bir kurum ya da sosyal grup gibi spesifik bir olguyu derinlemesine araştırmak için oldukça elverişli bir desen olmakla birlikte, tek bir vakanın seçilmesi söz konusu olduğunda “gerçek” hakkında olabildiğince çok ve anlamlı bir bilgi verebilmektedir. Örnek olay çalışmalarında, veri toplama aşamasında hem niteliksel hem de niceliksel yöntemler kullanılabilir (Akar Vural & Cenkseven, 2005). Örnek olay çalışması desenlerini Yin (2003) bütüncül tek durum deseni, bütüncül çoklu durum deseni, iç içe geçmiş tek durum deseni ve iç içe geçmiş çoklu durum deseni olarak dört grupta incelemiştir (Akt. Aytaçlı, 2012). Bu çalışmada, araştırma bulguları Afyon Kocatepe Üniversitesi coğrafya son sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmış olup, tek bir analiz biriminin (bir birey, bir kurum, bir okul vb.) incelendiği “bütüncül tek örnek olay çalışması” yöntemi ile analiz edilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Afyon Kocatepe Üniversitesi coğrafya son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden “tipik durum örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Anket soruları, 77 öğrenciye uygulanmıştır. Eksik ve hatalı bilgilerden dolayı 1’i geçersiz kabul edilmiş, 76’sı değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirmeye alınan 76 öğrencinin 51’i (%67,1) kadın, 25’i (32,9) erkektir. Bu öğrencilerin 36’sı (%47,4) normal öğretim, 40’i (%52,6) ikinci öğretim programında öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Süreci

Öncelikle, araştırma konusuyla ilgili detaylı bir alan taraması yapılmış ve bunların değerlendirilmesi sonucunda, iki bölümden oluşan anket formu oluşturulmuştur. Birinci bölümde öğrencilerin bölüm seçme nedenine ait sorulara, ikinci bölümde ise öğrencilerin geleceğe yönelik beklenti ve kaygıları ile mesleki tercihlerini içeren sorulara yer verilmiştir. Coğrafya alanında uzman öğretim üyelerinden görüş alınarak anket sorularına son şekli verilmiştir. Öğrencilerin coğrafya bölümünde okumalarına yönelik görüşleri ile mezuniyet ve sonrasında ilişkin düşüncelerini ortaya koymak üzere geliştirilen bu anket formu, birbirlerinden bağımsız olarak kullanılan nitel ve nicel verilerden oluşmaktadır. 23 sorudan 15'ini iki seçenekli, çoktan seçmeli ve likert tipi sorular (kapalı uçlu) oluşturmaktadır. Çalışmada açık uçlu sorulara da yer verilerek konuyla yakından ilişkili kayda değer değişkenlerin gözden kaybolmasını engellemek ve fikir çeşitliliğini artırmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin mezuniyet sonrasında ait beklenti ve kaygılarını içeren 8 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Anket formu, öğrencilere araştırmacı tarafından dağıtılmış olup öğrenciler çalışma konusu ve amacı hakkında bilgilendirilmişlerdir. Coğrafyacı mesleğine bakış açılarının, geleceğe yönelik beklenti, hedef ve kaygılarının doğru bir şekilde belirlenmesi açısından verdikleri cevapların önem taşıdığı, bu nedenle de soruların hassasiyetle yanıtlanması gerektiği önemle belirtilmiştir. Soruların uygulanmasında gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Ayrıca, soruların cevaplanmasında gizlilik esasına önem verilmiş olup kişisel bilgilere yer verilmemiştir.

Verilerin Analizi

Nitel verileri çözümlemede verilerin kodlanması, kategorilerin oluşturulması, elde edilen verilerin kategorilere dahil edilmesi ve bulguların tanımlanması işlemlerini kapsayan "içerik analizi yöntemi" kullanılmıştır (E. Ültay vd., 2021; Yıldırım & Şimşek, 2018). Öğrencilerin cevapladıkları açık uçlu sorulardan oluşan nitel veriler, öncelikle Excel programına aktarılmıştır. Verilen cevaplara ait her bir veri tek tek dikkatle değerlendirilmiş ve cevaplar doğrultusunda kavramsallaştırılmıştır. Söz konusu kavramlar kodlanmış ve her kod gruplandırılarak farklı kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan kategorilerin, öğrencilerin cevaplarını temsil edip etmediklerini teyit etmek için alan uzmanı öğretim üyesinin görüşüne başvurulmuştur. 8 açık uçlu soruya ait toplamda 72 kategori belirlenmiş ve her bir kategorinin kendini temsil eden sorular ile uyumu değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonunda kategorilerde düzenlemeler yapılmıştır. Miles & Huberman (2016)'ın [(Güvenirlik=görüş birliği/ (görüş birliği+görüş ayrılığı)] formülü uygulanarak düzenlenen verilerin geçerlik ve güvenilirliği belirlenmiştir. Araştırmacı ile uzman arasında %90 oranında görüş birliğinin olması nitel araştırmalarda tercih edilmekte (Miles & Huberman, 2016) olup çalışmada güvenilirlik oranı %94 olarak belirlenmiştir. Oluşturulan kategorilerin temsil ettiği veriler tekrarlanma sayıları baz alınarak sınıflandırılmıştır. Oluşturulan kategoriler, IBM SPSS 20 paket programına girilerek sayısallaştırılmıştır. Kategoriler açıklanırken, katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Kapalı uçlu sorular "iki seçenekli, çoktan seçmeli ve likert tipi sorular" şeklinde olup elde edilen veriler doğrudan istatistik programına girilmiş, frekans ve yüzdeleri oluşturulmuştur. Elde edilen tüm sonuçlar tablo haline getirilmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin Bölüm Seçme Nedenlerine Yönelik Bulgular

Coğrafya bölümünde okumalarına yönelik algılarını tespit etmek amacıyla öğrencilere kapalı uçlu bazı sorular yöneltilmiştir. Bunlardan ilki "Coğrafya bölümünü seçme nedeniniz nedir?" sorusu olup öğrencilerin verdiği cevaplar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Coğrafya Öğrencilerinin Bölümlerini Seçme Nedenleri

Bölüm Seçme Nedeni	f	(%)
Yükseköğretim Kurumları Sınavı puanı	35	44,3
Coğrafyayı sevme	31	39,2

Lise coğrafya öğretmenim	9	11,4
Bölümün iş olanakları	2	2,5
Aile isteği	2	2,5
Toplam	79	100,0

Bazı öğrencilerin birden fazla seçeneği işaretlemesi nedeniyle bu soruya ait 79 cevap bulunmaktadır. En fazla tercih edilen seçenek, YKS puanına (%44,3) yöneliktir. Bunu, coğrafyayı sevme (%39,2) seçeneği takip etmiştir. Aile isteği ve bölümün iş olanakları en az tercih edilen seçenekler olmuştur (Tablo-1).

“Coğrafya bölüm tercih sıranız?” sorusuna ait öğrenci cevapları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Coğrafya Öğrencilerinin Bölüm Tercih Sırası

Coğrafya Bölümü Tercih Sırası	<i>f</i>	(%)
1	16	21,1
2-3 arası	4	5,3
4-10 arası	31	40,8
11-15 arası	15	19,7
16-20 arası	10	13,2
Toplam	76	100,0

Bu soruyu yanıtlayan 76 öğrencinin yaklaşık beşte biri (%21,1) okudukları bölümün ilk tercihleri olduğunu ifade etmiştir. Bölüm tercih sırası 4-20 arası olanların oranı %73,7’dir (Tablo-2). Bu durum, öğrencilerin bölüm tercihlerinde ilk sırada YKS puanının ve sonrasında coğrafya bilimini sevmenin belirleyici olduğunu doğrulamaktadır.

Coğrafya öğrencilerinin bölüm memnuniyeti, tavsiyesi ve kazanımına ilişkin sorulara ait veriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Bölüm Memnuniyeti, Tavsiyesi ve Kazanımına İlişkin Görüşlerine Ait Veriler

Coğrafya bölümünde okumayı tavsiye eder misiniz?	<i>f</i>	(%)	Coğrafya bölümünü okuyup mezun olduktan memnun musunuz?	<i>f</i>	(%)
Evet	39	51,3	Evet	48	63,2
Hayır	37	48,7	Hayır	28	36,8
Toplam	76	100,0	Toplam	76	100,0
AKÜ Coğrafya bölümünde okumayı tavsiye eder misiniz?	<i>f</i>	(%)	Coğrafya bölümünden mezun olmanın, size bir şeyler kazandırdığına inanıyor musunuz?	<i>f</i>	(%)
Evet	37	48,7	Evet	57	75,0
Hayır	39	51,3	Hayır	19	25,0
Toplam	76	100,0	Toplam	76	100,0

Tablo 3’e göre, öğrencilerin yaklaşık yarısı coğrafya bölümünde (%51,3) ve AKÜ coğrafya bölümünde (%48,7) okumayı tercih etmektedir. Öğrencilerin %63,2’si coğrafya bölümünü okumaktan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. %75’lik önemli bir bölümü ise, coğrafya bölümünde okumalarının kendilerine bir şeyler kazandırdığına inanmaktadır (Tablo-3).

Öğrencilerin “Bölümün zorluk derecesi nedir?” sorusuna verdikleri yanıt Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Coğrafya Bölümünde Okumanın Zorluk Derecesine Ait Görüşleri

Coğrafya bölümünde okumanın zorluk derecesi?	<i>f</i>	(%)
Kolay	3	3,9

Orta	32	42,1
Zor	30	39,5
Çok zor	11	14,5
Toplam	76	100,0

Öğrencilerin çok küçük bir bölümü (%3,9), bölümlerinde okumanın “kolay” olduğunu ifade etmişlerdir. Yarıya yakın bir bölümü (%42,1) bölümlerinin “orta derece zor” olduğunu, yarıdan fazlası (%54,0) ise “zor” ve “çok zor” olduğunu belirtmişlerdir (Tablo-4). Öğrenciler, genel itibarıyla bölümlerinde okumanın zor olduğunu düşünmektedirler.

Öğrencilerin Mezuniyet ve Sonrasına İlişkin Düşüncelerine Ait Bulgular

Bu bölümde mezuniyet ve sonrasına yönelik açık ve kapalı uçlu sorulara cevap aranmıştır. Öğrencilerin sahip oldukları lisans diplomasının mesleki tercihlerini karşılama durumu ile tercih ettikleri sektöre ait görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Sahip Oldukları Lisans Diplomasının Mesleki Tercihlerini Karşılama Durumu ve Tercih Ettikleri Sektöre Ait Görüşleri

Coğrafya lisans diplomasına sahip olmak çalışmayı planladığınız sektörde çalışmayı sağlayacak mı?	f	(%)	Okulu bitirdikten sonra, öncelikle tercih ettiğiniz sektörü işaretleyiniz.	f	(%)
Evet	38	50,0	Devlet Kurumu	54	71,1
Hayır	8	10,5	Özel Sektör	22	28,9
Kararsızım	30	39,5	Toplam	76	100,0
Toplam	76	100,0			

Tablo 5’e göre, öğrencilerin yarısı (%50,0) sahip oldukları lisans diplomalarının planladıkları sektörde çalışmayı sağlayacağını düşünmektedir. Sektör tercihinine yönelik soruya, öğrencilerin %71,1 gibi büyük bir bölümü devlet kurumu cevabını vermiştir (Tablo-5). Buna göre, öğrencilerin büyük çoğunluğu kamu sektörünü tercih etmektedir.

Mesleki tercihlerini tespit etmek amacıyla öğrencilere yöneltilen “Okulu bitirdikten sonra, yapmayı düşündüğünüz meslekler nelerdir?” sorusuna ait cevaplar Tablo 6’da görülmektedir. Bu soruda öğrenciler, bir veya birden fazla meslek tercihinde bulunabilecekleri konusunda bilgilendirilmişlerdir.

Tablo 6. Öğrencilerinin Mezuniyet Sonrasına Ait Mesleki Tercihleri (Birden Fazla Tercih)

Meslekler	f	%
1 Öğretmenlik (MEB)	37	20,1
2 Öğretmenlik (Özel okullar)	35	19,0
3 Akademisyenlik (Üniversiteler)	9	4,9
4 Özel sektörde; güvenlik görevlisi, bekçi vb.	12	6,5
5 Devlet memuriyeti; asker, polis, gardiyan, uzman memur vb.	43	23,4
6 Maden Tetkik Arama (MTA), Devlet Meteoroloji İşleri (MGM), Devlet Su İşleri (DSİ), Karayolları Genel Müdürlüğü, Ulaştırma Bakanlığı, Belediyeler vb.	26	14,1
7 CBS ile ilgili kurum ve kuruluşlar (CBS teknisyeni, CBS veri uzmanı, CBS uygulama uzmanı vb.)	14,1	7,6
8 Diğer (Aile şirketi, çiftçi, müzisyen, serbest meslek vb.)	8	4,3
Toplam	184	100,0

Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu (50 öğrenci), birden fazla meslek tercihinde bulunmuştur. Nitekim toplamda 184 seçenek işaretlenmiştir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tercih oranı %39,1 olup bunun %20,1’ini Millî Eğitim Bakanlığı’nda (MEB) öğretmenlik, %19’unu özel okullarda öğretmenlik oluşturmaktadır. Burada dikkati çeken polis, gardiyan, güvenlik görevlisi, bekçi gibi mesleklerin %29,9 oranı ile ikinci sırada yer almasıdır. Bunu, %14,1 ile Devlet Su İşleri (DSİ), Maden

Tetkik Arama (MTA), Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM) gibi kuruluşların yer aldığı seçenek takip etmektedir. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ile ilgili kurum kuruluşlar (%7,6) ile akademisyenlik (%4,9) ve diğer mesleklere (aile şirketi, müzisyen, çiftçi vb.) (%4,3) ait seçeneklerin oranı ise oldukça düşüktür (Tablo-6).

Meslek tercihlerine yönelik sorunun ardından öğrencilere lisansüstü eğitime yönelik düşünceleri sorulmuştur. Evet ve kararsızım seçeneğini seçen öğrencilerden lisansüstü yapmayı düşündükleri alanları ve yerleri açık uçlu olarak yazmaları istenmiş olup elde edilen veriler Tablo 7, 8 ve 9'da sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Lisansüstü Eğitime Yönelik Düşünceleri

Lisansüstü eğitim (Yüksek Lisans, Doktora) yapmayı düşünüyor musunuz?	f	%
Evet	13	17,1
Hayır	52	68,4
Kararsızım	11	14,5
Toplam	76	100,0

Tablo 7'ye göre öğrencilerin sadece %17,1 gibi küçük bir bölümü lisansüstü eğitimi düşünürken önemli bir kısmı (%68,4) düşünmemektedir. %14,5'i ise kararsız olduğunu ifade etmiştir (Tablo-7).

Tablo 8. Öğrencilerin Lisansüstü Yapmayı Düşündükleri Alanlar

Lisansüstü Eğitime Yönelik Alanlar	f	%
Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı	6	27,3
Beşerî ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı	5	22,7
Bölgesel Coğrafya Anabilim Dalı	2	9,1
Türkiye Coğrafyası Anabilim Dalı	3	13,6
Coğrafi Bilgi sistemleri (CBS)	4	18,2
Diğer (Coğrafya Dışı)	2	9,1
Toplam	22	100,0

Lisansüstü eğitime yönelik soruya evet veya kararsızım yanıtını veren öğrencilere yöneltilen “lisansüstü eğitim yapmayı düşündüğünüz alanı işaretleyiniz” sorusunu 15 öğrenci yanıtlamış olup bunlardan bazıları birden fazla seçeneği işaretlemiştir. Buna göre, lisansüstü eğitime yönelik alan tercihinde 22 ifade bulunmaktadır. Fiziki Coğrafya (%27,3) ile Beşerî ve İktisadi Coğrafya (%22,7) Anabilim Dalları en fazla tercih edilen alanlardır. Bunu, %18,2 ile Coğrafi Bilgi Sistemleri alanı takip etmektedir. Ayrıca, coğrafya bölümü dışında farklı bir alanda lisansüstü eğitim almak isteyen öğrencilerin oranı mevcut içerisinde %9,1'dir (Tablo-8). Kararsızım seçeneğini işaretleyen öğrencilerin büyük bir kısmı (%81,81) alan ve yer tercihi yapmamışlardır. Alan tercihinin yapmaların bir kısmı ise, birbirinden farklı alanları (fiziki coğrafya ile beşerî ve iktisadi coğrafya gibi) aynı anda işaretlemiştir. Bu durum, öğrencilerin lisansüstü eğitim hakkında kararsız olduğunu ve yeterince bilinçli olmadığını göstermektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Lisansüstü Eğitime Devam Etmek İstedikleri Yerler

Lisansüstü Eğitime Devam İstedikleri Yerler	f	%
Afyon Kocatepe Üniversitesi	7	46,7
Diğer	8	53,3
Yurt dışı	-	-
Toplam	15	100

“Lisansüstü eğitime devam etmek istediğiniz yer?” sorusunu yanıtlayan 15 öğrenciden %46,7'si Afyon Kocatepe Üniversitesi, %53,3'ü diğer seçeneğini işaretlemiştir (Tablo-9). Diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerin lisansüstü eğitim yapmak istediği

yerler arasında Gazi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi bulunmaktadır. Öğrencilerin tercihleri arasında yurtdışı seçeneği yer almamaktadır (Tablo-9).

Öğrencilere uygulanan kapalı uçlu soruların yanı sıra daha fazla veri elde etmek, fikir zenginliğini ve çeşitliliği ortaya çıkarabilmek için açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin, açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar kategorilere ayrılmış, her bir kategoriye temsil eden öğrenci görüşlerine ait örnekler öğrencilerin kendi ifadeleriyle desteklenmiştir. Öğrencilerin bazıları kendilerine yöneltilen sorulara birden fazla yanıt vermiştir. Bu nedenle, bazı sorularda katılımcı sayısından fazla ifade yer almaktadır. Buna göre;

“Okulu bitirdikten sonra, çalışma hayatınız boyunca yaşamınızı sürdüreceğiniz yere ait düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna toplamda 82 cevap verilmiş olup cevaplara göre 9 kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler ve sayısal değerleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Coğrafya Öğrencilerinin Çalışma Hayatı Boyunca Yaşamlarını Sürdürecekleri Yere Ait Düşünceleri

Kategori		f	%
1	Yaşadığım il veya yakın çevresi	31	37,8
2	Büyük şehirler	16	19,5
3	Herhangi bir yer olabilir	10	12,2
4	Kıyı bölgeleri	9	11,1
5	Küçük şehirler	4	4,8
6	Yurt dışı	4	4,8
7	Yaşadığım il dışı	3	3,7
8	Lisansımı tamamladığım şehir	3	3,7
9	Kırsal alan	2	2,4
Toplam		82	100,0

Cevabın en çok verildiği kategori, %37,8 ile “yaşadığım il veya yakın çevresi” düşüncesini içeren 1. kategoridir. Bunu %19,5 ile “büyük şehirler” cevabını içeren 2. kategori takip etmektedir. Cevaplara bağlı olarak oluşturulmuş kategorilere bakıldığında, herhangi bir sınırlama yapmayanların, iş olanakları doğrultusunda hareket edeceklerin oranı (%12,2) genel içerisinde oldukça düşüktür (Tablo-10).

Kategorilere göre, örnek ifadelerden bazıları şu şekildedir:

Kategori 1: “Yaşadığım yere yakın iş olanağı tercih ederim. Yerin aileme yakın olmasını tercih ederim.” [2]

Kategori 2: “Büyük şehirlerde yaşamayı tercih ederim.” [15]

Kategori 3: “Fark etmez, işim olsun da.” [52]

Kategori 4: “Deniz kenarı bir ilde çalışmayı isterim.” [71]

Kategori 5: “Küçük şehirlerde yaşamayı tercih ederim.” [10]

Kategori 6: “Umarım başka bir ülkede.” [73]

Kategori 7: “Yaşadığım ilden uzak ve sakin bir şehir olmasını isterim.” [9]

Kategori 8: “Okulu bitirdikten sonra Afyonkarahisar’da yaşamayı düşünüyorum.” [26]

Kategori 9: “Şehirden uzak doğa içerisinde yaşamımı sürdüreceğim.” [22]

Öğrencilere yöneltilen diğer bir açık uçlu soru, “Okulu bitirdikten sonra, nasıl bir sosyal çevre içerisinde yer almak istersiniz?” olmuştur. Bu soruya 84 cevap verilmiş olup verilen cevaplara göre 10 kategori oluşturulmuştur. Oluşturulan kategoriler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Coğrafya Öğrencilerinin İçerisinde Yer Almak İstedikleri Sosyal Çevreye Ait Düşünceleri

Kategori		f	%
1	Eğitim seviyesi yüksek, sosyal ve kültürel bir çevre	30	36,6
2	Arkadaşlarım, ailem, sevdiğim	24	29,3
3	Kendi meslek grubumun olduğu, sosyal yaşantıma, kültürüme uygun çevre.	12	14,6
4	Saygılı, sıcak kanlı ve mutlu insanlar	4	4,9
5	Öğrencilerime, topluma katkı sağlayabileceğim ortamlar	4	4,9
6	Güvenilir, kaygı gütmeyeceğim ortam	3	3,7
7	Statü fark etmeksizin anlaşabileceğim insanların olduğu çevre	2	2,4
8	İnsanlardan uzak ortam	1	1,2
9	Esnek bir çevre	1	1,2
10	Arzu ettiğim hayat ve sosyal çevreye sahip olabileceğimi düşünmüyorum	1	1,2
Toplam		82	100,0

En çok tercih alan kategori, %36,6 ile “eğitim seviyesi yüksek, sosyal ve kültürel çevre” düşüncesinin bulunduğu kategoridir. Katılımcıların yaklaşık beşte ikisi (%39,5) bu kategoriye ait düşüncelerini ifade etmişlerdir. Bunu, %29,3 ile “arkadaşlarım, ailem, sevdiğim” kategorisi takip etmektedir. En çok tercih edilen üçüncü kategori %14,6 ile “kendi meslek grubumun olduğu, sosyal yaşantıma, kültürüme uygun çevre” olmuştur (Tablo-11).

Öğrencilerin mezuniyet sonrasında, içerisinde yer almak istedikleri sosyal çevreye ait görüşlerini temsil eden bazı örnekler ifadeler şu şekildedir:

Kategori 1: “Eğitimi çok iyi olan vizyonlu kişilerle tanışmak ve görüşmek isterim. Kültürlü ve akıllı bireylerle sosyal çevrede yaşamak isterim.” [41]

Kategori 2: “Ailem ve arkadaşlarımda da içerisinde olduğu bir yerde yer almak isterim.” [66]

Kategori 3: “Mesleki, meslektaşlarımda olduğu bir sosyal çevre olmasını istiyorum.” [35]

Kategori 4: “Saygılı, sevecen, mutlu bir ortamda yaşamak isterim.” [59]

Kategori 5: “Öğrencilerime ve çevreye bir şeyler katmaktan zevk duyarım.” [44]

Kategori 6: “Arkadaş ortamı güvenilir bir çevrede.” [39]

Kategori 7: “Statü fark etmeden anlaşabileceğim insanlar arasında yer almak isterim.” [16]

Kategori 8: “Herkesten uzak. İnsanlar güvenilir değil.” [76]

Kategori 9: “Saygılı, kültürel aktiviteleri fazla olan, farklı meslek gruplarının bir arada olduğu bir sosyal çevrede yaşamak isterim.” [45]

Kategori 10: “Okulu bitirdikten sonra istediğim bir hayat ve sosyal çevrem istediğim gibi olacağına inanmıyorum.” [53]

Mezuniyet sonrasında ait ekonomik düzey ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilere “Okulu bitirdikten sonra, ulaşmak istediğiniz ekonomik düzey nasıl olmalıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda bu soruya ait 7 kategori oluşturulmuş olup Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Coğrafya Öğrencilerinin Ulaşmak İstedikleri Ekonomik Düzeye Ait Düşünceleri

Kategori		f	%
1	Orta düzey	36	47,4
2	Gereksinimlerimi fazlasıyla karşılayabilmek ve birikim yapabilmek	15	19,7
3	Yüksek düzey	14	18,4

4	Temel ihtiyaçlarımı karşılayabilmek	8	10,5
5	Aşırı zengin	1	1,3
6	Maddiyat önemli değil	1	1,3
7	Yüksek bir ekonomik düzey düşünmüyorum	1	1,3
	Toplam	76	100,0

Ankete katılan öğrencilerin neredeyse yarısı (%47,4) “orta düzey”de ekonomik gelirin yeterli olacağını ifade etmiştir. İkinci sırada orta düzeyin biraz üstü ifadesini yansıtan “gereksinimlerimi fazlasıyla karşılayabilmek ve birikim yapabilmek” kategorisi (%19,7) yer alırken, bunu “yüksek düzey” kategorisi (%18,4) takip etmektedir. Ayrıca, ifadeler arasında “aşırı zengin”, “maddiyat önemli değil”, “yüksek bir ekonomik düzey düşünmüyorum” gibi ifadeler de yer almakta olup bunların oranı sadece %1,3’tür (Tablo-12).

Öğrencilerin okulu bitirdikten sonra, ulaşmak istedikleri ekonomik düzeye ait düşüncelerini temsil eden örnek cümlelerden bazıları şu şekildedir:

Kategori 1: “Orta düzeyde bir kazanç elde edeceğimi düşünüyorum, fazlasının olacağını düşünmek zor.” [60]

Kategori 2: “İhtiyaçlarımı karşılayabileceğim ve geleceğime birikim yapabileceğim ekonomik duruma sahip olmak istiyorum.” [19]

Kategori 3: “Enflasyon değerlerinden dolayı gelirim kat kat fazla olmalıdır.” [53]

Kategori 4: “Temel ihtiyaçlarımı karşılayabileceğim bir düzey yeterli olur.” [11]

Kategori 5: “Ultra zengin.” [43]

Kategori 6: “Bunun herhangi bir önemi olduğunu düşünmüyorum. Bunları düşündükçe insanın hedeflerinden ve başarıdan uzaklaşması muhtemeldir.” [22]

Kategori 7: “Lüks bir hayat yaşayacağıma inanmıyorum.” [64]

Coğrafya öğrencilerinin mesleki tercihlerine yönelik beklentilerini tespit edebilmek amacıyla öğrencilere yöneltilen “Okulu bitirdikten sonra, mesleğe yönelik beklentileriniz nelerdir?” sorusuna ait cevaplar Tablo 13’te görülmektedir.

Tablo 13. Coğrafya Öğrencilerinin Okulu Bitirdikten Sonra, Mesleğe Yönelik Beklentileri

	Kategori	f	%
1	Formasyon alıp MEB’e bağlı eğitim kurumlarına atanmak	21	27,3
2	Farklı çalışma alanları olabilir	19	24,7
3	Okuduğum bölüme ait iş alanlarından herhangi biri	10	13,0
4	Beklentim yok	9	11,7
5	Devlet memuru olmak	5	6,5
6	Coğrafya kadrolarının ve çalışma olanaklarının artırılması	4	5,2
7	Maaşı ve saygınlığı yüksek bir iş	4	5,2
8	CBS uzmanı olmak	2	2,6
9	Kendi işimi yapmak	2	2,6
10	Yurt dışına gitmek	1	1,2
	Toplam	77	100,0

Bu soruya 77 cevap verilmiş olup cevaplar ifade sıklıklarına göre 10 kategoriye ayrılmıştır. Buna göre, “formasyon alıp MEB’e bağlı eğitim kurumlarına atanmak” kategorisi ilk sırada (%27,3) yer almaktadır. Bunu, %24,7 ile “farklı çalışma alanları olabilir”, %13,0 ile “okuduğum bölüme ait iş alanlarından herhangi biri” kategorileri takip etmektedir. “Beklentim yok” kategorisi ise %11,7 oranındadır (Tablo-13). Öğrencilerin cevaplarına göre oluşturulan bu kategorilerde yer alan ifadeler,

mesleki tercihlerine yönelik kapalı uçlu soruya verdikleri cevaplarla uyumludur. Bu durum, öğrencilerin mesleki tercihleri ile mesleğe yönelik beklentilerinin tutarlı olduğunu göstermektedir.

Coğrafya öğrencilerinin mezuniyet sonrasında mesleğe yönelik beklentilerine dair bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

Kategori 1: “Alanımla ilgili devlet kurumlarında çalışmak ve formasyon olarak başarılı bir öğretmen olmak istiyorum.” [47]

Kategori 2: “Bu bölümde kolay iş bulabileceğimi düşünmüyorum. Bölümüme uygun bir işte çalışmak isterim.” [25]

Kategori 3: “Mesleğimin okuduğum bölümle ilgili olmasını ve bu alanda ilerlemek istiyorum.” [48]

Kategori 4: “Coğrafya mesleğine karşı çok endişeliyim, o yüzden meslek üstüne çok bir beklentim yok.” [28]

Kategori 5: “Devlet memuru olup düzenli, mutlu hayat edinmek ve işimi en doğrusuyla güzel yapmak.” [33]

Kategori 6: “Coğrafya alanında kadrolarının açılması. Öğretmenlik kadrosunun fazlalaşması. Her çalışma ortamında coğrafyacılar için olanak sağlanması.” [2]

Kategori 7: “Mutlu olacağım, iyi para kazanacağım ve saygınlığı olan bir iş.” [50]

Kategori 8: “CBS uzmanı olmak istiyorum.” [59]

Kategori 9: “Okul biter bitmez kendi dükkanımı açmak.” [30]

Kategori 10: “Beni yurt dışına atsın yeter.” [72]

Lisansüstü eğitim düşünen öğrencilerin akademik kariyere yönelik düşüncelerini tespit edebilmek amacıyla “Okulu bitirdikten sonra, akademik kariyere yönelik beklentileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplara ait kategoriler ve sayısal ifadeleri Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Coğrafya Öğrencilerinin Okulu Bitirdikten Sonra, Akademik Kariyere Yönelik Beklentileri

	Kategori	f	%
1	Akademik kariyer düşünmüyorum	61	80,3
2	Yüksek lisans yapmak ve alanımda ilerlemek	12	15,8
3	Akademik alana yönelik çeşitli ulusal, uluslararası çeşitli çalışmalar yapmak	2	2,6
4	Saygı görmek	1	1,3
	Toplam	76	100,0

Lisansüstü eğitim düşünmediğini ifade eden 52 öğrencinin yanı sıra kararsız olduklarını söyleyen 11 öğrenciden (Tablo-7) 9’u, toplamda 61 öğrenci (%80,3) akademik kariyer düşünmediklerini ifade etmiştir (Tablo-14). Lisansüstü eğitim düşündüklerini belirten 15 öğrenci (%19,7) akademik kariyere yönelik beklentilerini; “yüksek lisans yapmak ve alanımda ilerlemek”, “akademik alana yönelik ulusal, uluslararası çeşitli çalışmalar yapmak”, “saygı görmek” gibi sözcüklerle ifade etmişlerdir (Tablo 14).

Öğrencilerin akademik kariyere beklentilerine ait örnek ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Kategori 1: “Akademik kariyer yerine devlet kurumlarında öğretmen olarak iyi bir eğitim vermek.” [68]

Kategori 2: “Mesleğimi elime aldıktan sonra yüksek lisans düşünüyorum ve kendimi geliştirmek istiyorum.” [47]

Kategori 3: “İklim üzerine araştırmalar ve çalışmalar yapıp yurt dışında etkin olmak istiyorum.” [45]

Kategori 4: “Saygı görmek.” [10]

Öğrencilerin mezuniyet sonrasına ait kaygılarını tespit edebilmek amacıyla iki açık uçlu sorulmuş ve bu sorulara ait veriler Tablo 15 ve 16’da görülmektedir.

Tablo 15. Coğrafya Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Kaygıları

Kategori	f	%
1 Mesleki yetersizlik, bilgi ve beceri eksikliği	28	32,2
2 Formasyon alamamak, KPSS'nin zorluğu, kadroların sınırlı olması ve atanamamak	21	24,1
3 Mesleğimi yapamamak	9	10,4
4 İş bulamamak	9	10,4
5 Mesleki hedeflerime ulaşamamak	7	8,0
6 Kaygım yok	6	6,9
7 Coğrafyanın öneminin yeterince anlaşılabilmesi	6	6,9
8 İşyerinde mobbinge maruz kalma	1	1,1
Toplam	87	100,0

“Okulu bitirdikten sonra, mesleğe yönelik kaygılarınız nelerdir?” sorusuna dair 87 yanıt bulunmaktadır. Verilen cevaplara göre 8 kategori oluşturulmuştur. Öğrencilerin mesleğe yönelik kaygılarını içeren “formasyon alamamak, KPSS'nin zorluğu, kadroların sınırlı olması ve atanamamak”, “mesleğimi yapamamak”, “iş bulamamak”, “mesleki hedeflerime ulaşamamak”, “coğrafyanın öneminin yeterince anlaşılabilmesi” ve “işyerinde mobbinge maruz kalmak” ifadelerinin oranı %60,9 ile önem taşımaktadır. Ayrıca, öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi (%32,2) bilgi ve beceri eksikliğine yönelik kaygılarını dile getirmişlerdir. “Kaygım yok” kategorisi ise sadece %6,9 oranındadır (Tablo-15). Öğrencilerin mezuniyet sonrasında kendi alanlarında iş bulabilmeye yönelik kaygılarının yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin mesleğe yönelik kaygılarını ifade eden örnek cümlelerden bazıları şu şekildedir:

Kategori 1: “Coğrafya alanında yeterli bilgiye sahip olamamak.” [16]

Kategori 2: “KPSS'nin zorluğu ve verilen kadronun az olması, bu mesleğe olan kaygılarımı artırıyor.” [21]

Kategori 3: “Coğrafya alanında ilerleyememek.” [57]

Kategori 4: “İş bulamamak.” [73]

Kategori 5: “Hak ettiğim saygıyı göreceğim miyim?” [70]

Kategori 6: “Kendi alanımızda çalışabileceğimi düşünmüyorum ve dolayısıyla da mesleğe yönelik bir kaygım yok.” [52]

Kategori 7: “Coğrafya bölümünün öneminin anlaşılabilmesi beni korkutuyor.” [49]

Kategori 8: “İş yerinde mobbinge maruz kalma kaygım var.” [33]

Tablo 16. Coğrafya Öğrencilerinin Akademik Kariyere Yönelik Kaygıları

Kategori	Coğrafya öğrencilerinin akademik kariyere yönelik kaygıları	f	%
1	Akademik alanda kariyer düşünmüyorum	61	80,3
2	Lisansüstü eğitimin bitmesine rağmen herhangi bir yere yerleşememek	6	7,9
3	Akademik alanda ilerleyememek	4	5,3
4	Başaramamak	3	3,9
5	Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı (YDS)	1	1,3
6	Diğer münferit söylemler	1	1,3
	Toplam	76	100,0

“Okulu bitirdikten sonra, akademik kariyere yönelik kaygılarınız nelerdir?” soruna ait 76 yanıt bulunmakta olup her öğrenci tek yanıt vermiştir. Öğrencilerin büyük bir bölümü (%80,3) akademik alanda kariyer düşünmediklerini belirtmişlerdir. Sadece %19,7'si akademik kariyer düşündüğünü belirtmiştir. Öğrencilerin akademik kariyere yönelik kaygılarını belirten ifadeleri

farklılık göstermekte olup bunlar arasında “lisansüstü eğitimin bitmesine rağmen herhangi bir yere yerleşememek”, “akademik alanda ilerleyememek”, “başaramamak”, “YDS sınavı” gibi kaygıları yer almaktadır (Tablo-16).

Öğrencilerin, akademik kariyere yönelik kaygılarını içeren örnek ifadeler ise şu şekildedir:

Kategori 1: “Akademik kariyer düşünmüyorum, kaygım yok.” [18]

Kategori 2: “Lisansüstü eğitimimi tamamlayıp işsiz kalmak, iki yıl gibi bir zamanımın heba olması.” [19]

Kategori 3: “Maddi ve manevi açıdan zor. Akademik kariyer düşünmüyorum.” [33]

Kategori 4: “Alanım hakkında bilgi kapasitemin yetersiz olduğunu düşündüğüm için başarısız olacağımdan endişeleniyorum.” [45]

Kategori 5: “Yabancı dil düzeyi.” [75]

Kategori 6: “Başaracağıma inanıyorum.” [70]

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, öğrencilerin ifadeleri doğrultusunda elde edilen bulgular yorumlanmış, yapılan değerlendirmelere göre sonuçlara varılmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur. Buna göre:

Araştırma sonuçlarına göre, coğrafya öğrencilerinin çoğunluğu gelirin özel sektöre göre yüksek olması, iş garantisi ve çalışma koşullarının (mesai saatleri, izin durumu vb.) daha iyi olması nedeniyle kamu sektöründe çalışmak istemektedir. Öğretmenlik mesleği, coğrafya öğrencilerinin mesleki tercihlerinde açık olarak öndedir. Özel okullarda öğretmenlik düşünenlerin oranı MEB’de çalışmak isteyenlerin oranına oldukça yakındır. Öğrencilerin tercihleri arasında kamu sektörü önem taşımasına rağmen mesleki sınavların zorluğu, atamaların sınırlı olması gibi faktörler öğrencileri özel öğretim kurumlarında çalışmaya zorlamaktadır. Ayrıca, özel okullarda çalışma şartları ve ücretleri, iş garantisinin olmaması bu tercihin asıl hedef değil de zorunluluktan dolayı olduğunu göstermektedir.

Coğrafya bölümlerinden mezun olan öğrencilerin neredeyse tamamına yakını pedagojik formasyon eğitimi almak istemekte ve öğretmenlik mesleğini öncelikle tercih etmektedir. Nitekim, Sandal & Karademir (2013) çalışmalarında coğrafya bölümü öğrencilerinin büyük bir bölümünün (%93,0) öğretmenlik mesleğini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kılınc & Ateş (2014)’e göre, öğrencilerin yarısından fazlası (%65) mesleki olarak öğretmenliği tercih etmektedir. Karademir (2018) çalışmasında, kalımcıların büyük bir bölümünün (%82,3) öğretmenlik mesleğini yapmak istediği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızda, öğretmenlik mesleğinin tercih oranları (%39,1) ilk sırada olmakla birlikte, bunu güvenlik ile ilgili meslekler (%29,9) izlemektedir. Bunun nedeni, son birkaç yılda öğretmen atamalarının azalması ve güvenlik sektöründe atamaların fazlalığı ile ilgilidir. Bazı öğrencilerin öğretmenlik yapmak veya kendi alanıyla ilgili çalışmak yerine, istihdam fırsatları nedeniyle lisans diplomasını alıp doğrudan polis, gardiyanlık gibi meslekleri yapmak istedikleri tespit edilmiştir. Coğrafya alanı ile ilgili eğitim sektöründeki istihdam sıkıntısı, öğrencilerin farklı mesleklere yönelmesine neden olmaktadır.

Jeomorfolojik belgesine sahip coğrafyacılar, jeomorfolojik olarak MGM, MTA, DSİ, Afet ve Acil Durum (AFAD) Yönetimi Başkanlığı, Kara Yolları Genel Müdürlüğü, Belediyeler, İller Bankası, Tarım ve Orman Bakanlığı gibi çok sayıda kuruluştaki teknik eleman olarak çalışmış, ekonomik kalkınmaya katkılarda bulunmuşlardır. Günümüzde de bu istihdam şeklinin devamı için gerekenler yapılmalıdır. Ancak, ülkemizde doğrudan Fiziki Coğrafyayı (jeomorfoloji, klimatoloji ve meteoroloji, biyocoğrafya, hidroloji ve su kaynakları, toprak bilimi ve toprak coğrafyası, iklim değişikliği, arazi bozulumu ve çölleşme, doğal afetler, afet risk yönetimi ve analizi vb.) ilgilendiren çok sayıda teknik birim (özellikle de Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı’na bağlı kurum ve kuruluşlar, AFAD vb.) kurulmasına ve bu kapsamda çeşitli ölçeklerde ve büyüklüklerde çok sayıda kamu projesi yapılmasına karşın, coğrafyacı ve jeomorfolojiklerin bu birim ve projelerdeki yeri çok sınırlı örnekler ve özel durumlar dışında göz ardı edilecek düzeydedir (Türkeş, 2019b). Coğrafyacı ve kökeni coğrafya olan

jeomorfoloj mesleği tanımının çok yakın zamanlarda yapılması, coğrafya mezunlarının uzun bir süre kamu kuruluşlarında çalışmalarını güçleştirmiştir. Günümüzde, coğrafyacı meslek tanınırlığının onaylamasına rağmen kamu kuruluşlarındaki istihdam sıkıntısı hala devam etmektedir. Coğrafyacıların yerine farklı mesleklerden istihdam yapılmaktadır. Bu sorunların giderilmesi veya en aza indirilmesi açısından öğretmen alımlarının artırılmasının yanı sıra özellikle de MGM, MTA, DSİ gibi çeşitli devlet kurumlarında coğrafyacı kadrolarına daha fazla yer verilmesi bilimsel bir gerekliliktir.

Çalışmada, lisansüstü eğitim ve akademisyenlik düşünen öğrencilerin %10'dan az olduğu görülmüştür. Bu nedenle, akademisyenlik mesleği öğrencilerin doğrudan hedefleri arasında yer almamakta, diğer meslekler arasında sadece gerçekleşmesi en düşük alternatif olarak görülmektedir. Bu anlamda araştırma sonuçları, Kılınç & Ateş (2014) ile Sandal & Karademir (2013)'in çalışmalarında vurguladıkları akademisyenliğe yönelik istihdamın sınırlı olduğu görüşü ile uyumludur. Öğrenciler, lisansüstü eğitimlerini tamamlasalar bile, herhangi bir yere yerleşememek, akademik alanda ilerleyememek gibi kaygılara sahiptir. Akademik kadroya girmenin ve sonrası süreçlerin zorluğu bir gerçektir. Bu sayı, aynı zamanda lisansüstü programlara yapılan başvuruların az olması ile uyumludur. Özellikle istediği işe yerleşen başarılı öğrenciler lisansüstü eğitime başvurmamakta, başvuranlar ise öğrenimlerini tamamlamadan ayrılmaktadır. Bu durum, başarılı öğrencilerin lisansüstü eğitimi tercih etmesi için başta burs ve diğer mali desteklerin olması gerektiğini göstermektedir.

Öğrencilerin çoğunluğu, mezuniyet sonrasında ait meslek tercihlerinde yaşadığı yer veya yakın çevresini arzu etmektedir. Ailelerinin ve yakın çevrelerinin olması, yaşam koşullarının daha kolay olması bu tercihleri üzerinde rol oynamıştır. Öğrencilerin büyük oranda yaşadıkları il ve yakınına istemeleri, ülkemizdeki güçlü aile bağlarına ve ekonomik sorunlara işaret etmektedir. Bunun yanı sıra, büyük şehirlerin cazibesi, iş olanaklarının, sosyal aktivitelerin, seçeneklerin daha fazla olması öğrencileri kendine çekmekte olup tüm bu durumlar öğrencilerin büyük şehirlerde yaşama tercihlerine olumlu yansımaktadır. Ayrıca, fark etmez diyenlerin ya da nerede iş bulabilirsem oraya giderim diyenlerin oranının genel içerisinde oldukça düşük olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. Günümüzde işsizlik probleminin hat safhada olmasına karşın öğrencilerin yaşamak istedikleri yerle alakalı sınırlarının olması düşündürücüdür.

Öğrenciler, gelecekte eğitim seviyesi yüksek insanların yer aldığı, sosyal ve kültürel etkinlikler açısından zengin bir çevre, aile ve arkadaş ortamı, kendi kültürlerine, değer yargılarına ve hayat görüşlerine uygun bir ortamı istemektedir. Çalışma, bu yönüyle Başkonuş vd. (2011)'nin ulaştığı sonuçlara benzerlik göstermektedir. Araştırmacılar çalışmalarında, öğrencilerin sosyal yaşantılarına uygun sosyal kültürel özelliklere sahip çevre, arkadaş, aile ve öğrenciler, kültürlü bir çevre, eğitim seviyesi yüksek insanlarla olmak, sosyal bir birey olup düzenli sosyal bir çevre içerisinde yaşamak gibi bir beklenti içerisinde olduklarını belirtmişlerdir.

Çalışmamızda, öğrencilerin neredeyse yarıya yakınına orta düzeyde bir ekonomik gelire sahip olmayı istedikleri görülmüştür. Geçimlerini sağlayabilecek, sosyal aktivitelerini gerçekleştirebilecek ekonomik düzey onlar için yeterlidir. Bu bağlamda, elde edilen sonuçlar Başkonuş vd. (2011) ile Şahin (2017)'in çalışmalarında ulaştığı sonuçlarla uyumludur. Araştırmacılar, çalışmalarında öğrencilerin coğrafyayı kendilerine çok para kazandıracak veya statüleri yüksek bir alan olarak görmediklerini ifade etmiştir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün bir an önce meslek sahibi olmak, mesleğinde yükselmek, mesleki hedeflere ulaşabilmek gibi beklentilere sahip olduğunu göstermektedir. Bu beklentiler içerisinde okudukları alan hala önemini korumakla beraber, alan dışı mesleklere ait beklentilerinin oldukça artış gösterdiği görülmüştür. Bu tespit, Kılınç & Ateş (2014)'in "Ülkemizde uzun bir süre daha istihdamla ilgili sıkıntılarının devam edecek olması, coğrafya lisans öğrencilerini azımsanmayacak oranlarda (%7-%9) diğer meslek alanlarına yöneltecektir" görüşünü çok çok fazlasıyla haklı çıkarmaktadır. İlhan vd. (2013), çalışmalarında coğrafya bölümü ve coğrafya öğretmenliği anabilim dalı mezunlarının mezuniyet sonrası istihdam sorunu yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. İşsizlik realitesi, öğrencileri coğrafya dışı farklı mesleklere yöneltmiştir. Mezunların atanma oranı oldukça düşüktür. Turoğlu (2018), mevcut kanun ve yönetmeliklerin, diploma karşılığı coğrafya mezunlarına öğretmenlik formasyonuna sahip olma koşulu ile öğretmenlik mesleğini yapma imkânı verdiğini, ancak coğrafya bölüm mezunlarının çok azının öğretmen olarak atanabildiğini ifade etmiştir.

Araştırmamızda, CBS alanında çalışmak isteyenlerin oranı oldukça düşük çıkmıştır. Bu durum, öğrencilerin CBS'ye yönelik teknik bilgi, becerisinin ve ayrıca iş alanının yeterli olmadığını göstermektedir. Nitekim, İçen vd. (2018) de çalışmalarında öğrencilerin CBS uzmanı olma konusunda bilgilerinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Lisans eğitimi boyunca CBS ve uzaktan algılamaya yönelik derslerde zorlanan öğrenciler, sadece dersi geçmeyi hedeflediklerinden kendilerini bu alanda geliştirmeye yönelik faaliyetleri (sertifika, farklı programları öğrenme, CBS ve uzaktan algılama alanında iş araştırma gibi) sınırlıdır.

Çalışmada formasyon alamamak, KPSS'nin zorluğu, kadroların sınırlı olması, atanamamak, coğrafyanın öneminin anlaşılabilmesi, mesleklerini yapamamak ve alanlarında ilerleyememek, mesleki hedeflerine ulaşamamak, iş bulamamak gibi işsizliğe yönelik kaygıların ön planda olduğu ve öğrenciler arasında yaygın olduğu tespit edilmiştir. Nitekim, Kılınc & Ateş (2014) de çalışmalarında, öğrencilerin %77 gibi önemli bir kısmının mezuniyet sonrasında ilişkin iş bulma ve mesleki hayata ilişkin dikkate değer endişeler taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Yine, Karademir (2018) coğrafya bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerine yönelik yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının sevdikleri mesleği yapamayacaklarını düşünmelerinin, KPSS'yi kazanamama ve alanlarına atanamama korkularının kaygılarını artırdığını ifade etmiştir. Araştırma sonuçları, bu yönüyle söz konusu çalışmayı destekler niteliktedir. Öğrencilerin mesleki iş bulamama endişesi motivasyonu azaltan, gelecek kaygısı oluşturan çok önemli bir sorundur. Maalesef, lisansüstü eğitimi tamamlasalar bile herhangi bir yere yerleşemeyeceklerini düşünenlerin sayısı oldukça fazladır. Pedagojik Formasyon eğitimine yönelik kararların zaman zaman değişmesi öğrencileri strese sokmakta, kaygılarını daha da artırmaktadır. Bununla birlikte, 2023 yılı itibarıyla, tüm Fen-Edebiyat Fakülteleri ve ilgili fakültelerde okuyan öğrencilere isterlerse pedagojik formasyon alma imkânı getirilmiştir. Bu uygulama kesinlikle öğrencilerin beklentilerini, motivasyonlarını olumlu etkileyecektir. KPSS sınavı, kadro alımının sınırlı olması öğrencilerde kaygıya yol açmakta, öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerini ve eğitim hayatı boyunca motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, öğrencilerin bir kısmı bilgi ve beceri eksikliğine ait kaygılarından da bahsetmiştir. Bu durum üzerinde, pandemi döneminin olumsuz etkilerinin rolü olduğu düşünülmekle birlikte coğrafya bölümü öğrencilerinin kişisel kaygı düzeylerine yönelik yapılacak ayrı çalışmalarla (Karademir, 2018; Kaya vd., 2014) bu kaygı türü farklı boyutlarda (topluluk karşısında konuşamama, kendini ifade edememe, yanlış yapma korkusu vb.) değerlendirilebilir. Mesleki yeterliliğe yönelik özgüven eksikliği özellikle de özel sektörde mezun öğrencilerin işe alımlarını, çalışma hayatlarını olumsuz etkileyebilecektir. Tüm bu sorunlara çözüm olarak coğrafya programlarında kontenjanlar azaltılmalı, özellikle uzaktan öğretim programları kapatılmalı, coğrafya öğretmenliği ve Coğrafi Bilgi Sistemlerine yönelik iş fırsatları artırılmalıdır. Çağın gerektirdiği teknik bilgi ve beceriye sahip coğrafyacılar yetiştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Farklı üniversitelerdeki coğrafya bölümü öğrencileri üzerinde de benzer çalışmaların yapılması, öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerinin, hedeflerinin, mesleki tercihlerinin ortaya çıkarılması ve sonuçların karşılaştırılması bakımından önem taşımaktadır. Değişen eğitim ortamları ve şartlarında bu tür araştırmaların belirli dönemlerde yapılması eğitim ve öğretim uygulamalarının geliştirilmesi ve sorunların tespiti bakımından da önemlidir.

| EXTENDED ABSTRACT |

Perspectives of Senior Geography Students on Geography as a Profession

Mehmet Ali ÖZDEMİR^{ID}, Hülya KAYMAK^{ID}

INTRODUCTION

Geography, which is the science of space, is an applied nature science that investigates human activities and spatial differences on earth, reveals the causes and consequences of these differences and distribution, develops projects to solve geographical problems, and is also a social science. People who graduate from geography undergraduate programs are called geographers. Geographers serve society (1) as teachers in primary and secondary education to provide the very necessary geography knowledge (2) by contributing to spatial planning with their knowledge and scientific interpretations by evaluating the information in different fields together, as expected from modern scientific geography (Kayan, 2000).

Universities, which are higher education institutions, are universal educational institutions that determine individuals' professional careers and futures. Students make significant efforts both to enter the university they aim for and to graduate from the department they study at, and to train themselves in the best way in their fields and to realize their professional preferences (Kılınç & Ateş, 2014). However, when they reach their senior year, they face the problem of unemployment after graduation. This situation negatively affects students' future expectations and causes them to despair. Students who feel future anxiety strongly turn into individuals who cannot experience the joy of graduation and turn to alternative professions other than their own professions (Aydın et al., 2020). This problem of unemployment, and therefore the tendency to go out of the profession, is clearly observed among students studying in geography departments.

Today, geographers can work in the research, planning and coordination units of all ministries, TÜBİTAK, Turkish Statistical Institute, Mineral Research and Exploration, General Directorate of Forestry, Combating Desertification and Erosion, Nature Conservation and National Parks, Water Management, Meteorology, Bank of Provinces, Disaster and Emergency Management Presidency, Highways, State Hydraulic Works, Electricity Works and TRT General Directorates, regional and provincial organizations of these general directorates, Provincial Research Planning and Coordination Directorates established within the governorships, municipalities, and private sector (Türkeş, 2019a). For a long time, the lack of a definition of the profession of geographer led to employment problems in the public sector for geographers with a bachelor's degree in this field (İçen et al., 2018). Despite the definition of the geographer profession approved on 04.08.2021, employment problems remain current. In many institutions, organizations, and ministries, it is seen that other professional groups work and are employed in the jobs that geographers can do, which fall within the field of professional competence and responsibility (Türkeş, 2019a). For these reasons, the majority of the students graduating from geography departments turn to the teaching profession by taking

pedagogical formation training. Recently, with the introduction of Geographical Information Systems (GIS) as a separate course in geography departments, although it has opened up new job opportunities for geography graduates, the areas where students studying geography can work after graduation are quite limited (Kılınç & Ateş, 2014; Öztürk Demirbaş & Dikmenli, 2016). In addition to all these, the decrease in the employment of geography teachers further increases unemployment.

The limited job opportunities for geography department graduates and the limited number of appointments in Public Personnel Selection Exams (KPSS) when they are oriented towards the teaching profession force students, cause them to lose hopes for future and increase their anxiety, and lead them to different professions outside the field (police, guard, security guard, watchman, self-employment, etc). Especially in the last few years, this tendency has increased significantly. For this reason, revealing students' expectations, goals, and professional preferences after graduation is important for planning and implementations in education and employment.

This study was conducted to reveal the expectations of the senior year students studying in the geography department of Afyon Kocatepe University for the future and their perspectives on the geographer profession. Thus, the data, insights, and changes obtained about the expectations, concerns, and goals of the students in the field of geography can be compared with the research in the following years. It is also important to reveal the problems encountered by the students in terms of conducting and planning education and training activities.

METHOD

Model of the Research

The study was conducted using the qualitative research method of “case study” design. Case study research is an approach in which the researcher collects in-depth information through observation, interviews, visual-auditory materials, or documents about a real-life, well-defined current situation or situations within a specific time frame. Subsequently, the researcher describes the case in detail (Yeşilbaş Özenç, 2022). In case study research, both qualitative and quantitative methods can be employed during the data collection stage (Akar Vural & Cenkseven, 2005). Yin (2003) has examined case study designs in four groups: holistic single-case design, holistic multiple-case design, embedded single-case design, and embedded multiple-case design (Cited in Aytaçlı, 2012). In this study, the research findings are limited to senior geography students at Afyon Kocatepe University and have been analyzed using the “holistic single-case study” method, which involves examining a single unit of analysis (an individual, an institution, a school, etc.).

Study Group

The study group consists of senior geography students at Afyon Kocatepe University.

Data Collection Tools and Process

The data of the study were collected with a measurement tool consisting of two parts. The first part included questions about students' reasons for choosing a department, and the second part included questions about students' expectations and concerns for the future and their professional preferences. The measurement tool was distributed to the students by the researcher and the students were given preliminary information about the subject and purpose of the study. Volunteerism was taken into consideration in the implementation of the questions. Additionally, the principle of confidentiality was emphasized in answering the questions and ethical principles were adhered to.

Data Analysis

In analyzing qualitative data, the “content analysis method” was used, which includes coding the data, creating categories, including the obtained data in the categories, and defining the findings (E. Ültay et al., 2021; Yıldırım & Şimşek, 2018). Qualitative data consisting of open-ended questions answered by the students were first transferred to the Excel program. Each data belonging to the answers given was carefully evaluated one by one and conceptualized in line with the answers. These concepts were coded and each code was grouped into different categories. The data represented by these categories were classified based on the number of repetitions, and the classified data were entered into the IBM SPSS 20 package program and quantified. In explaining the categories, direct quotations from the participants’ statements were also included. Closed-ended questions were in the form of “two-choice, multiple-choice, and rating scale questions”. The data obtained were directly entered into the statistical program, and frequencies and percentages were created. The results were shown in tables and interpreted.

FINDINGS

Findings on Students’ Reasons for Choosing a Department

According to the survey, only one-fifth (21,1%) of the senior geography students stated that the department they are studying is their first choice. 73,7% of them have a preference order between 4 and 20. Higher Education Institutions Exam (YKS) scores (44,3%) and liking the science of geography (39,2%) were decisive in choosing their departments. About half of the students prefer to study in the geography department (51,3%) and AKU geography department (48,7%), and more than half (63,2%) are satisfied with studying in the geography department. 75% believe that studying in the geography department has contributed to them.

Findings Related to Students’ Thoughts on Graduation and After Graduation

Half of the students (50,0%) think that their bachelor’s degree will enable them to work in the sector they plan to work in. The public sector is important in students’ preferences (71,1%). The preference rate for the teaching profession is 39,1%, 20,1% of which is in the Ministry of National Education (MoNE), and the remaining 19% is in private schools. It is noteworthy that professions such as police, prison guards, security guards, and watchmen are in second place with a rate of 29,9%. Only 17,1% of the respondents are considering postgraduate education. Physical Geography (27,3%) and Human and Economic Geography (22,7%) are the most preferred fields.

The students’ ideas about the place where they will live during their working life are discussed in 9 categories in line with the answers they gave. The category with the highest number of responses is category 1, which includes the idea of “the province I live in or its immediate surroundings” with 37,8%. This is followed by category 2, which includes the answer “big cities” with 19,5%. In total, the rate of those who would act in line with job opportunities (12,2%) is quite low. There are 10 categories, including students’ views on the social environment they would like to be a part of after graduation. The most preferred category is “social and cultural environment with a high level of education” with 36,6%. This is followed by the category of “friends, family and loved ones” with 29,3%. Their thoughts about the economic level they want to reach after graduating from school were explained in 7 categories. Almost half of the students (47,4%) stated that “a moderate economic income” would be sufficient. In second place was the category of “being able to meet my needs and make savings” with 19,7%, which reflects the expression slightly above the middle level, followed by the category of “high level” (18,4%).

Ten categories were formed for students’ expectations for the profession. Accordingly, the category of “getting formation and being appointed to educational institutions affiliated to the Ministry of National Education” ranked first (27,3%). This is followed by the categories of “different fields of study” with 24,7%, and “any of the fields of work related to the department

I studied” with 13,0%. The category “I have no expectations” is 11,7%. Expectations for an academic career were handled in 4 categories in line with the answers. Accordingly, 80.3% of the students (61 students) stated that they did not consider an academic career. The 15 students (19,7%) who were considering graduate education expressed their expectations for an academic career with words such as “to get a master’s degree and advance in my field”, “to do various national and international studies in the academic field”, and “to be respected”.

Eight categories were formed for students’ concerns about the profession. Among these categories, the expressions of “not being able to get formation”, “the difficulty of KPSS”, “the limited number of positions and not being appointed”, “not being able to do my profession”, “not being able to find a job”, “not being able to reach my professional goals”, “not understanding the importance of geography” and “being exposed to mobbing in the workplace” are important with a rate of 60,9%. Additionally, about two-thirds of the students (32,2%) expressed their concerns about the lack of knowledge and skills. It was observed that students had high concerns about finding a job in their field after graduation. There are 6 categories including concerns about academic career and these categories are “not being placed anywhere despite the completion of graduate education”, “not being able to progress in the academic field”, “not being successful”, and “Foreign Language Exams (YDS) exam”.

DISCUSSION, CONCLUSION, AND RECOMMENDATIONS

According to the results of the research, the majority of geography students want to work in the public sector for reasons such as higher income, job guarantee, and better working conditions (working hours, leave status, and so on) compared to the private sector. The teaching profession is clearly ahead in the professional preferences of geography students. As a matter of fact, Sandal & Karademir’s (2013) study, a large proportion of geography department students (93.0%) stated that they preferred the teaching profession. According to Kılınç & Ateş (2014), more than half of the students (65%) prefer teaching as a profession. Karademir (2018) concluded that most of the hereditarians (82,3%) wanted to work as teachers. In our study, although the preference rate for the teaching profession (39,1%) is in the first place, it is followed by security-related professions (29.9%) due to the gradual decrease in the number of teacher recruitment. This is because, in the last few years, geography teacher appointments have decreased and appointments in the security sector have increased.

In the study, it was observed that less than 10% of the students were considering postgraduate education and academics. For this reason, the profession of academician is not among the direct goals of the students, it is only seen as the least realizable alternative among other professions. In this sense, the results of the study are compatible with the view that the employment as academicians is limited as emphasized by Kılınç & Ateş (2014) and Sandal & Karademir (2013). Students think that even if they complete their graduate education, they will not be able to settle anywhere.

The majority of students desire the place where they live or their immediate surroundings for their professional preferences after graduation. This situation points to strong family ties and economic and housing problems in our country. Additionally, big cities are the center of attraction for students due to more job opportunities and social activities. Despite today’s high unemployment rate, the number of people who say they will go wherever they can find a job is quite low.

In the future, students want an environment rich in social and cultural activities, an environment of family and friends, and an environment that is suitable for their culture, value judgments, and views of life, where people with a high level of education are present. In this respect, result in the study Başkonuş et al. (2011) are similar to the results of this study. Students stated that they wanted to live in a regular social environment, to be with friends, family, and people with high educational levels, and to live in an environment with social and cultural characteristics suitable for their social life. It was observed that almost half of the students wanted to have a moderate economic income. Having a moderate income was considered sufficient to make a living and to realize their social activities. These results are consistent with what Başkonuş et al. (2011) and Sahin (2017) concluded “that the students don’t consider geography as a branch which enables them to earn a lot of money or a branch high in status”. The results of the research show that a great majority of the students have expectations such as having a profession as soon as possible and achieving professional goals. Additionally, it was seen that the expectations of

non-geography professions were quite high. Likewise, in their study Kılınç & Ateş (2014) stated that 77% of the students had expressed significant concerns about finding a job and professional life after graduation. In the study, it was determined that unemployment and career concerns such as not being able to take formation, the difficulty of KPSS, limited staff, not being appointed, not understanding the importance of geography, not being able to do their professions and progress in their fields, not being able to achieve their professional goals, and not being able to find a job were common among the students. As a matter of fact, in the study of Kılınç & Ateş (2014), 77% of the students stated that they had significant concerns about finding a job and professional life after graduation. Again, Karademir (2018) stated that the teacher candidates who graduated from the department of geography expressed the fears of not being able to do the profession they love, not being able to win the KPSS and not being appointed in their fields. The research results support this study in this respect.

Occupational unemployment is a very important problem that reduces motivation and creates future anxiety. Unfortunately, many people think they will not be able to find a job even if they graduate from graduate programs. The difficulty of KPSS exams and the limited recruitment to the public sector cause anxiety in students and negatively affect their expectations and motivation for the future. As a solution to all these problems, quotas in geography programs should be reduced, especially distance education programs should be closed, and job opportunities for geography teaching and Geographic Information Systems should be increased. Efforts should be made to train geographers with the technical knowledge and skills required by the age. It is important to carry out similar studies on geography department students in different universities to reveal students' expectations, goals and professional preferences for the future and compare the results.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akar Vural, R., & Cenkseven, F. (2005). Eğitim araştırmalarında örnek olay (vaka) alışmaları: tanımı, trleri, aşamaları ve raporlaştırılması. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 126–139.
- Aydın, C., oştu, K., & Baba, C. (2020). Üniversite ğrencilerinin mesleki kaygı ile hayattaki anlam düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 1(13). <https://doi.org/10.5281/zenodo.3903862>
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1–9.
- Başkonuş, T., Akdal, D., & Taşdemir, M. (2011). Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf ğrencilerinin gelecek beklentileri. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, (27–29 Nisan 2011), Antalya, Turkey.
- Gerçek, M. (2018). Mesleki kaygı ve kariyer uyumluluğu arasındaki ilişkiler: Öğretmen adayları açısından bir inceleme. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 297–312. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.401010>
- Güngör, C., & Gl, İ. (2019). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun İli rneği). *Asya ğretim Dergisi*, 7(2), 74–89.
- İçen, H., Uzunz, A., & Güngör, ř. (2018). Coğrafya bölümü ğrencilerinin bölümleri hakkında görüşlerinin ve meslek tercihlerinin belirlenmesi. A. Meydan (Ed.), *International Geography Education Symposium Bildiri Kitabı*, 441–451, Nevşehir.
- İlhan, A., Gülersoy, A. E., & Gümüş, N. (2013). Coğrafya bölümü ve coğrafya ğretmenliği anabilim dalı mezunlarının mezuniyet sonrası karşılaştıkları istihdam sorunu. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 1585–1602. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5507>
- Karademir, N. (2018). Coğrafya bölümü ğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 20–44. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.329351>
- Kaya, M. F., Değerliyurt, M., Aydoğmuş, M. Y., Aksu, R., & Türkmen, E. (2014). Coğrafya ğretmen adaylarının stres kaynakları. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(1), 235–257. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6437>
- Kayan, İ. (2000). Türkiye niversitelerinde coğrafya eğitimi. Amaç, yeni hedefler, sorunlar, neriler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 11, 7–22.
- Kılınç, Y., & Ateş, M. (2014). Coğrafya lisans ğrencilerinin mezuniyet sonrası kariyer planlarına ilişkin görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 434–449. <https://doi.org/10.14781/mcd.17255>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi* (S. Akbaba & A.A. Ersoy, ev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- lme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM). (2023a). 2023 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) kılavuzu. 20 Aralık 2023 tarihinde <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2023/YKS/TERCIH/kkilavuz27072023di.pdf>, adresinden edinilmiştir.
- lme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM). (2023b). 2023 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) ek yerleştirme kılavuzu. 20 Aralık 2023 tarihinde <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2023/YKS/TERCIH/EK/ekkilavuz12092023.pdf>, adresinden edinilmiştir.

- Öztürk Demirbaş, Ç., & Dikmenli, Y. (2016). Coğrafya Öğretmeni adaylarının coğrafyacı algısı: zihinsel özellikler ve çalışma durumu. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(24), 75–98.
- Sandal, E. K., & Karademir, N. (2013). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi fen edebiyat fakültesi coğrafya bölümü öğrencilerinin profili, beklenti ve sorunlarının değerlendirilmesi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 129–155.
- Şahin, V. (2017). Coğrafya bölümü birinci sınıf öğrencilerinin coğrafya bölümüne ve mesleğine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1651–1658. <https://doi.org/10.24106/kefedergi.332536>
- Turoğlu, H. (2018). Türkiye’de coğrafya yükseköğretimi, mesleki yeterlilikler ve ulusal standartlar hakkında bir değerlendirme. A. Meydan (Ed.), *I. International Geography Education Symposium Bildiri Kitabı*, 225–233, Nevşehir.
- Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 32–45.
- Türkeş, M. (2019a). Coğrafya nedir? Coğrafyacı kimdir? Uzmanlık ve çalışma alanları nelerdir? *GeoCED*, 4, 6–14.
- Türkeş, M. (2019b). Jeomorfolog ve/ya da Coğrafyacıların Tarım ve Orman Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile bağlı kuruluşlarındaki istihdam olanaklarının ve olası katkılarının mesleki tanınırlık ve yeterlilikler ile var olan gerçek katkılar dikkate alınarak değerlendirilmesi. Uluslararası Jeomorfoloji Sempozyumu (UJES 2019), 10-12 Ekim 2019, Bildiriler Kitabı, 3-10, Ankara.
- URL-1. 04 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/01/20220124M1-2-1.pdf>, adresinden edinilmiştir.
- URL-2. Coğrafya Öğretmenliği atama taban puanları (Son 7 yıl). 18 Temmuz 2022 tarihinde <https://www.basarisiralamalari.com>. <https://www.basarisiralamalari.com/cografya-ogretmenligi-atama-taban-puanlari-son-4-yil/>, adresinden edinilmiştir.
- Uygun, K., Avaroğulları, M., & Oran, M. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(21), 417–436. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.11296>
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188–201. <https://doi.org/10.21733/ibad.871703>
- Yeşilbaş Özenç, Y. (2022). Eğitim araştırmalarında durum çalışması deseni nasıl kullanılır? *Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi*, 1(2), 57–67.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study research design and methods* (3. Baskı). London: Sage Publications.